

Wstęp

Numer 2 Kwartalnika Dziecko Krzywdzone w 2025 r. poświęcony jest prawnej ochronie dziecka przed krzywdzeniem. Numer otwiera tekst **Marty Flis-Świeczkowskiej** zatytułowany *Ocena efektywności realizacji prawa do informacji i wysłuchania małoletniego pokrzywdzonego w polskim postępowaniu karnym w świetle standardów międzynarodowych*. Poruszona w opracowaniu tematyka koncentruje się na ocenie efektywności realizacji prawa do informacji i wysłuchania małoletniego pokrzywdzonego w postępowaniu karnym. Autorka w swoim artykule dokonuje przeglądu przepisów prawa międzynarodowego regulujących kwestię prawa małoletnich pokrzywdzonych do informacji i wysłuchania, co pozwala na nakreślenie obowiązujących w omawianym zakresie standardów międzynarodowych. To spojrzenie w dalszej części opracowania umożliwiło autorce odniesienie zaprezentowanych standardów do polskich regulacji karno-procesowych i tym samym dokonanie oceny, czy i ewentualnie w jakim zakresie małoletni pokrzywdzeni posiadają zapewnione prawo do informacji i wysłuchania oraz czy w realiach polskiego procesu karnego prawa te, zagwarantowane małoletniemu pokrzywdzonemu w przepisach międzynarodowych, mogą być efektywnie realizowane. W tym obszarze szczególnym przedmiotem analizy pozostaje rola reprezentanta dziecka w zakresie realizacji prawa małoletniego pokrzywdzonego do wysłuchania i informacji.

Autorem kolejnego tekstu, który publikujemy, jest **Paweł Czarnecki**. Tekst ten nosi tytuł *Dziecko w roli małoletniego świadka w postępowaniu karnym – niechciany petent czy niezastąpione źródło dowodowe?* Czarnecki podkreśla, że o ile małoletni pokrzywdzony jest niezwykle często przedmiotem opracowań prawniczych, to w piśmiennictwie nie poświęca się uwagi małoletniemu świadkowi, którego status w postępowaniu karnym z reguły rzadko stanowi przedmiot analizy. Dlatego też w artykule przedstawiono status (prawa i obowiązki) małoletniego świadka w postępowaniu karnym, z wyłączeniem często opisywanej roli, gdy świadek jest zarazem pokrzywdzonym przestępstwem. Autor stawia tezę, że katalog nie tylko uprawnień, ale też i obowiązków – chociaż funkcjonuje w niezmiennym kształcie od wielu lat i jest zgodny ze standardami międzynarodowymi rzetelnego procesu karnego – nadal w niewielkim zakresie uwzględnia specyfikę tego uczestnika, który ma prawo do szacunku, poczucia bezpieczeństwa oraz wsparcia psychologicznego.

Zapraszamy także do lektury artykułu **Aleksandry Kluczewskiej** zatytułowanego *Dziecko jako pełnoprawny uczestnik w postępowaniu cywilnym w sprawach rodzinnych*. Autorka zauważa, że zgodnie z polskim prawem szczególną wagę przykładą się do zapewnienia dziecku możliwości wyrażenia swojego stanowiska w sprawach dotyczących jego życia, takich jak rozwód rodziców, ustalenie kontaktów czy kwestie związane z opieką. Dziecko może uczestniczyć w postępowaniu sądowym, jeżeli ma odpowiednią zdolność do formułowania swoich opinii, co zależy od jego wieku i dojrzałości. Przewidziane są mechanizmy, takie jak wysłuchanie dziecka przez sąd, które mają na celu uwzględnienie jego głosu, szczególnie w sprawach bezpośrednio dotyczących jego przyszłości. Kluczeńska koncentruje się na nowych regulacjach w zakresie ochrony dziecka w postępowaniu cywilnym w sprawach rodzinnych. Dodatkowo tekst jest wzbogacony o wnioski płynące z doświadczenia autorki – adwokatki zajmującej się na co dzień sprawami rodzinnymi.

Kolejny tekst wyszedł spod pióra sędzi **Barbary Trokowskiej-Stempnik**. Nosi on tytuł *Empatia w sądzie dla nieletnich. Rola sędziego w postępowaniu wobec nieletniego w kontekście koncepcji Rosenberga*. Celem artykułu jest wykazanie, że postawa sędziego procedującego w sprawach nieletnich, a także wybór odpowiedniego spośród szerokiego katalogu środków wychowawczych są bardzo ważne dla umożliwienia nieletniemu postępowania zgodnie z przyjętymi normami prawnymi i społecznymi. W artykule autorka odwołuje się do koncepcji Rosenberga, nazywanej Porozumieniem bez Przemocy, według której najważniejsze są: rozróżnianie obserwacji od ocen, empatyczne słuchanie, nazywania uczuć i potrzeb zarówno własnych, jak i dziecka. Autorka podkreśla, iż Porozumienie bez Przemocy daje narzędzia umożliwiające rozpoznanie potrzeb drugiej strony, a mentalizowanie jest czynnością dnia codziennego i może być używane świadomie w toku postępowania w sprawach nieletnich nie tylko przez sędziów, ale również przez wszystkie osoby pojawiające się w systemie wspierania i resocjalizacji nieletnich.

Zachęcamy do zapoznania się z treścią artykułu autorstwa **Katarzyny Katany** *Wyzwania prawnej ochrony dzieci w aspekcie przemocy seksualnej online*. Celem artykułu jest omówienie zapisów trzech aktów prawnych: unijnego aktu o usługach cyfrowych (DSA), tj. Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2065 z dnia 19 października 2022 r. w sprawie jednolitego rynku usług cyfrowych oraz zmiany dyrektywy 2000/31/WE, nowelizacji Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci oraz pornografii dziecięcej, zastępującej decyzję ramową Rady 2004/68/WSiSW, a także Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego przepisy mające

na celu zapobieganie niegodziwemu traktowaniu dzieci w celach seksualnych i jego zwalczanie. Analizując te obowiązujące i projektowane akty prawne, autorka zastanawia się, czy obecna regulacja chroniąca dzieci przed krzywdzeniem online jest kompletna bądź czy taka się stanie po przyjęciu proponowanych zmian. Katana wskazuje też na ewentualne trudności w zakresie reagowania na tego typu czyny i rolę dostawców usług internetowych w dbaniu o bezpieczeństwo dzieci w sieci.

W tym numerze publikujemy też artykuł **Magdaleny Badory** *Placówka wsparcia dziennego jako element gminnego systemu opieki nad dzieckiem – studium przypadku Placówki Wsparcia Dziennego Promyk w Konopiskach*. Celem tekstu jest przedstawienie prawnych i praktycznych aspektów funkcjonowania placówek wsparcia dziennego na podstawie studium przypadku Placówki Wsparcia Dziennego Promyk w Konopiskach. Autorka dzieli się ośmioletnimi doświadczeniami związanymi z tworzeniem placówki wsparcia dziennego, jej funkcjonowaniem i realizowaniem zadań zarówno w obszarze wspierania dzieci i młodzieży w prawidłowym rozwoju, jak i w profilaktyce uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy domowej. Wypracowane rozwiązania mogą posłużyć jako przykład dobrych praktyk innym organizacjom i instytucjom działającym na rzecz dzieci i młodzieży.

Na łamach tego numeru Kwartalnika prezentujemy także artykuł **Filipa Pańczyka** *Wolność sumienia i wyznania dziecka a prawo rodziców do wychowania zgodnie z własnymi przekonaniem*. Autor podkreśla, że choć potencjalny konflikt pomiędzy dorastającym dzieckiem a jego rodzicami jest szeroko odnotowywany w doktrynie, to wciąż widoczne są spory dotyczące wpływu obowiązku uwzględniania stopnia dojrzałości dziecka przy podejmowaniu przez rodziców decyzji dotyczących jego wychowania religijnego na możliwość realizacji obu wskazanych praw. W swoim tekście Pańczyk przedstawia korelację występującą pomiędzy prawem rodziców a wolnością dziecka. Dokonuje tego w oparciu o analizę regulacji prawnych, ze szczególnym uwzględnieniem Konstytucji RP, Konwencji o prawach dziecka, a także Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, dążąc do wykazania, że w przypadku braku możliwości osiągnięcia kompromisu pomiędzy rodzicami a dzieckiem pierwszeństwo powinno mieć dobro tego ostatniego.

Numer zamyka tekst *„Nie pamiętam... Teraz mi przypominasz!” – trudne doświadczenia dzieci podczas przesłuchań sądowych dotyczących nagabywania w celach seksualnych w internecie*, opracowany przez zespół izraelskich badaczy w składzie: **Netanel Gemara, Noa Cohen i Carmit Katz**. Tekst ten stanowi przedruk artykułu pierwotnie opublikowanego w czasopiśmie „Child Abuse & Neglect” nr 134/2022. Opracowanie to ma na celu zbadanie doświadczeń dzieci podczas przesłuchań sądowych w sprawach dotyczących nagabywania w celach seksualnych w internecie.

Próba obejmowała 20 dziewczynek w wieku 11–13 lat, które nie знаły tożsamości sprawcy i zostały skierowane na przesłuchanie sądowe. Autorzy podkreślają, że przesłuchania sądowe z udziałem dzieci, które doświadczyły wykorzystywania, mają kilka celów. Przede wszystkim służą zebraniu jak największej liczby szczegółowych informacji celem ustalenia, czy doszło do nadużycia, ale także umożliwieniu dziecku opowiedzenia swojej historii oraz nagraniu jego zeznań do celów postępowania sądowego. Wyniki zebrane przez autorów omawianego badania wskazują na trudności doświadczane przez dzieci podczas konfrontacji z materiałami związanymi z nagabywaniem. Dzieci szczegółowo opisały, w jaki sposób rozmowa, która obejmowała wizualizację i werbalizację przebiegu wykorzystania, ujawnienie nowych informacji oraz nagrywanie przesłuchania na wideo wywarła negatywny wpływ na ich dobrostan. Badanie ujawniło napięcie pomiędzy koniecznością zebrania przez osobę prowadzącą przesłuchanie szczegółowych informacji na temat molestowania a pragnieniem dziecka, aby o tym zapomnieć.

Zapraszamy do lektury!